

5. Вільні економічні зони. Міжнародні аспекти: [за наук. ред. Розпутенка І.]. – К.: Дніпро, Основи, 1993. – 447с.
6. Широкова Г.В. Жизненные циклы российских предпринимательских фирм: методология исследования и основные стадии : автореф. дис.... доктора экон. наук: 08.00.05. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский государственный университет, 2010. – 45 с.
7. Лефевр В.А. Рефлексия / В.А. Лефевр. – М.: Когито-центр, 2003. – 496 с.
8. Градинарова А.А. Рефлексивное управление конкурентоспособностью туристических предприятий : автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.04. – Донецк: Донецкий институт экономики и права, 2009 – 20 с.
9. Авилов А.В. Рефлексивное управление: методологические основания / А. В. Авилов. – М.: Изд-во ГУУ, 2003. – 202 с.
10. Калінеску Т.В. Раціональність та ірраціональність реформ в оподаткуванні / Т.В. Калінеску // Часопис економічних реформ. – 2011. – № 1. – С. 35-38.
11. Лепа Р.Н. Рефлексивные процессы в экономике: концепции, модели, прикладные аспекты: монография / [Коллектив авторов]. – Донецк: АПЕКС, 2010. – 306 с.
12. Лепа Р.Н. Модели рефлексивного управления в экономике / Р.Н. Лепа. – Донецк: НАН Украины, Институт экономики промышленности, 2012. – 380 с.
13. Новиков Д.А. Рефлексивные игры / Д.А. Новиков, А.Г. Чхартишвили. – М.: СИНТЕГ, 2003. – 160 с.
14. Петрачкова Е.Л. Рефлексивное управление механизмами формирования спроса на продукцию промышленных предприятий / Е.Л. Петрачкова // Экономика промышленности. – 2006. – № 4. – С. 165-172.
15. Таран Т.А. Отображение принципов рефлексивного управления в математических моделях рефлексивного выбора / Т. А. Таран // Рефлексивные процессы и управление. – М.: Институт психологии РАН, 2002. – Т. 2. – № 1. – С. 104-117.
16. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
17. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер. – К.: Основи, 1998. – 390 с.
18. Макконнелл К.Р. Экономика: Принципы, проблемы и политика. Т.1 / К.К. Макконнелл, С.Л. Брю. – М.: Республика, 1993. – 399 с.

УДК 658.17

Кіщак І.Т.,
д.е.н., професор кафедри економіки та менеджменту
Корнєва Н.О.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Найважливішим стратегічним рішенням підприємств є вибір виду його фінансової стратегії. Обґрунтування та прийняття такого рішення дозволяє концентруватися на головних напрямках фінансової діяльності у стратегічному періоді і створює базис для прийняття всієї подальшої системи стратегічних фінансових рішень.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження розробки фінансової стратегії підприємства зробили такі вчені: В.Аранчій, І. Бланк, С. Булгакова, Л. Буряк, О. Горпінченко, А. Ковальова, А. Куліш, Г. Нам, О. Павловська, А. Павліковський, А. Поддєрьогін, В. Савчук, Г. Семенов, Г. Степанова, О. Терещенко, Л. Хоменко, Н. Шульга та ін.

У працях цих науковців розкрито особливості вибору підприємством фінансової стратегії, розроблено загальні підходи до аналізу та оцінювання фінансового стану підприємства.

Поряд з цим, значна частина окремих аспектів цієї проблеми не з'ясована. Це стосується, насамперед, розробки більш гнучкої фінансової стратегії та її вдосконалення в умовах вітчизняної економіки при концептуальному підході до формування фінансової стратегії підприємства.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження теоретико-методологічних питань формування фінансової стратегії підприємств в частині виділення складових розробки його фінансової стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ринкової економіки кожне підприємство повинно забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за якого воно стабільно зберігало б здатність виконувати свої фінансові зобов'язання перед партнерами, державою, власниками, найманими працівниками, що залежить від вірно вибраної фінансової стратегії. Під фінансовою стратегією фірми І.Ансофф розуміє комплексне управління всіма активами і пасивами фірми [2]. Фінансова стратегія є складовою частиною бізнес-планування, яке охоплює стратегічні бізнес-одиниці та стратегію усієї фірми. Це дозволяє на вищому рівні ухвалити найбільш якісне рішення та провести необхідну корекцію на нижчих рівнях управління в разі зміни ринкової ситуації [3].

Фінансова стратегія займає особливе місце в ієрархії стратегій підприємства, від якої залежить подальший перспективний розвиток підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Фінансова стратегія у загальній стратегії підприємства

Формування фінансової стратегії є доволі важким і трудомістким процесом, оскільки потребує значних витрат часу, праці та виконання комплексних розрахунків. Важливим у здійсненні цього процесу є врахування таких чинників:

- орієнтації фінансової стратегії на загальну стратегію розвитку підприємства на ринку;
- рівня законодавчого та нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності;
- економічної й політичної ситуації у країні;
- типу ринкової позиції підприємства, оскільки вибір фінансової стратегії залежить від маркетингової політики суб'єкта господарювання, зокрема, від того, на яку цільову аудиторію спрямоване виробництво продукції, яку частку і тип ринку (вітчизняний чи міжнародний) планує зайняти підприємство [1, с.156-159];
- ресурсного забезпечення підприємства, так як на формування фінансової стратегії впливає кількість і якість ресурсів, зокрема чисельність й кваліфікація працівників, наявність основних засобів, забезпеченість власними коштами, можливість залучення позикових коштів та інвестицій, інноваційний потенціал [5, с. 128];
- галузевої належності суб'єкта господарювання, оскільки галузь економіки, до якої належить підприємство, окреслює напрям формування його фінансової стратегії, а сільське господарство, як відомо, має безліч особливостей порівняно з іншими галузями національної економіки;
- фінансового стану та конкурентних переваг існуючих і потенційних підприємств-конкурентів, надійності постачальників та покупців;
- рівня ризику фінансової діяльності, що викликається інфляційними коливаннями, різкими стрибками курсу валют, ризиками неплатежів, ймовірністю настання фінансової кризи тощо [6, с. 130-135];
- кон'юнктури товарного і фінансового ринків та її зміни.

Основу функціональних стратегій, на які повинна зосереджувати свою місію фінансова стратегія, формують виробнича, інвестиційна та маркетингова стратегії. Це пояснюється наступним.

1. У процесі формування фінансової стратегії основну увагу слід приділяти виробничій функціональній стратегії, особливо забезпеченню фінансування підприємства оборотними коштами. Реалізується ця стратегія через контроль за грошовими потоками, мобілізацію внутрішніх ресурсів, пошук новітніх технологій, які забезпечують зниження трудо-, матеріало- та енергоємності продукції, раціональний розподіл прибутку, установлення ефективних фінансових відносин із контрагентами – постачальниками сировини та матеріалів і банками.

2. Головне завдання інвестиційної функціональної стратегії полягає у своєчасному забезпеченні фінансовими ресурсами оновлення основних засобів, зростання виробничих потужностей.

3. Маркетингова стратегія покликана забезпечувати оптимальну пропорційність між попитом і пропозицією на продукцію підприємства, впливати на вдосконалення асортиментної політики через гнучке реагування на зміни пріоритетів ринку споживачів, здійснювати активний вплив на поліпшення якості продукції, пошук нових ринків збуту.

Розробка фінансової стратегії є компонентом фінансового планування. Як складова частина загальної стратегії економічного розвитку, вона має узгоджуватися з цілями та напрямками останньої. У свою чергу, фінансова стратегія чинить суттєвий вплив на загальну економічну стратегію підприємства. Зміна ситуації на макрорівні та на фінансовому ринку спричиняє коригування як фінансової, так і загальної стратегії розвитку підприємства [4].

Вибір фінансової стратегії передбачає використання матриці фінансових стратегій, яка дозволяє спрогнозувати перспективний напрям зміни фінансово-господарського стану підприємства на основі розрахованих вищезгаданих величин.

Розробка фінансової стратегії є одним з ефективних елементів формування загальної стратегії підприємства, оскільки його стан та ефективне функціонування без фінансової стратегії в умовах ринкової економіки неможливе.

Перспективне фінансове планування визначає найважливіші показники, пропозиції та темпи розширеного відтворення, є основною формою реалізації головних цілей підприємства. Необхідність формування фінансової стратегії підприємства зумовлена раптовими й непередбачуваними змінами його виробничої, інвестиційної та маркетингової стратегії. Причинами цього є насиченість попиту, значні зміни технології, зміна соціально-економічних умов, несподівана поява нових конкурентів та інше.

За нашим розумінням, фінансова стратегія підприємства є обов'язковою і життєво необхідною підприємству складовою комплексного плану його діяльності, який розробляється на основі науково - обґрунтованого підходу і призначається для досягнення довгострокових глобальних цілей підприємства.

Перспективи розвитку будь-якого підприємства безпосередньо залежать від вірно обраної фінансової стратегії. Це пов'язано, насамперед, з дією законів вартості та економії часу, яка зумовлює динамічність і невизначеність зовнішнього середовища. З огляду на це, підприємству слід цілеспрямовано витрачати ресурси та зміцнювати свої позиції на ринку, оскільки помилки у сфері стратегії породжують витрати у сфері матеріальних, трудових і грошових ресурсів та головного не відтворювального ресурсу часу.

Висновки з даного дослідження. У результаті проведеного дослідження було розкрито теоретико-методологічні основи формування фінансової стратегії підприємства шляхом узагальнення результатів роботи вітчизняних та зарубіжних науковців. Визначено, що розробка обґрунтованої фінансової стратегії є основою для забезпечення життєздатності підприємства у довгостроковій перспективі. Таким чином, фінансова стратегія займає своє особливе місце в ієрархії стратегій підприємства.

Література

1. Аранчій В. І. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємства / В.І. Аранчій, О.П. Зоря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – Полтава. – 2010. – № 2. – С. 156-159.
2. Ансофф І. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика. – 1998. – 519 с.
3. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга, 2004. – 720 с.
4. Веретенникова Г. Теоретичні засади процесу формування фінансової стратегії / Г. Веретенникова // Наука молода. – 2004. – № 2. – С. 15-19.
5. Гриньов А.В. Якість формування фінансової стратегії підприємства / А.В. Гриньов, О.М. Ястремська // Фінанси України. – 2006. – № 6. – С. 121-128.
6. Радова Л.Д. Фінансова стратегія в системі управління підприємством / Л.Д. Радова, А.В. Череп // Держава та регіони. – 2005. – № 2. – С. 130-135.
7. Портер М.Е. Стратегія конкуренції: методика аналізу галузей і діяльності конкурентів : пер. з англ. / М.Е. Портер. – К. : Основи, 1998. – 392 с.
8. Савчук В.П. Стратегии и технологии управления финансами предприятия / В.П. Савчук // Корпоративный менеджмент. – 2008. – № 5. – С. 23-37.